

WORKING PAPER č. 10/2007

Zahraniční obchod Slovenské republiky 1993–2006

Monika Jandová

Červen 2007

Řada studií Working Papers Centra výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky je vydávána s podporou projektu MŠMT výzkumná centra 1M0524.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD SLOVENSKÉ REPUBLIKY 1993–2006

Abstract:

The Slovak Republic is a small open economy which lacks raw materials. Its economic performance depends on country's international economic relations, especially on the integration in international exchange. The goal of this paper is to sketch out main development trends of the Slovak foreign trade from territorial, commodity, and institutional aspects in the years 1993–2006 and their impact on competitiveness of the Slovak economy.

Abstrakt:

Slovenská republika je malou otevřenou ekonomikou, jejíž výkon je závislý na vnějších ekonomických vztazích země, především na jejím zapojení do mezinárodní směny. Cílem této studie je nastínit hlavní vývojové tendence ve slovenském zahraničním obchodě z hlediska teritoriálního, komoditního a institucionálního v letech 1993–2006 a jejich přínos pro růst konkurenční schopnosti slovenské ekonomiky.

Recenzoval:

doc. Ing. Judita Táncošová, CSc.

ÚVOD

Dopad zahraničního obchodu na konkurenceschopnost, resp. ekonomický růst, je významný zvláště u malých otevřených ekonomik. Zapojení do mezinárodní směny zajistí takové ekonomice přístup k chybějícím zdrojům a technologiím, a navíc jí umožní realizovat produkci, pro niž je domácí trh nedostatečný.¹ Vnější prostředí přináší také určitou míru nestability, a tedy nutnost pružně reagovat na změny. Získaná flexibilita a adaptabilita ekonomiky pak zpětně přispívá k lepší schopnosti uspět na zahraničních trzích.

Pokud bychom abstrahovali od vyřešení problému s nedostatkem surovin a zaměřili se pouze na intenzivní faktory ekonomického růstu, můžeme vliv zahraničního obchodu na ekonomiku země rozdělit na následující hlediska:

Nové technologie

Podle Baláže (1996) je v případě zahraničního obchodu produktivita výrobních faktorů ovlivněna třemi skupinami faktorů: informovanost a znalost nových technologií; schopnost země technologie rychle získat a aplikovat; schopnost vytvářet inovace. Příliv nových technologií do země souvisí zejména s importem produkce investičního charakteru, zejména třídy SITC 7. Co se týče dalších dvou faktorů, tj. aplikace technologií a vytváření inovací, u nich již spíše záleží na vnitřních podmínkách pro vědecko-technický rozvoj.

Weil (2005) v souvislosti s technologiemi zdůrazňuje vedle jejich samotného přílivu také vliv otevřenosti ekonomiky na rozšíření podnětů pro inovace, což představuje pro inovující firmu ziskový motiv vyplývající z většího trhu.

Specializace

Zejména u malých ekonomik platí, že jejich ekonomická struktura je dána exportní výkonností (Kubišta, 1999). Konfrontace výrobního profilu ekonomiky s vnějším prostředím, tedy zahraniční poptávkou a konkurencí, má za následek specializaci ekonomiky. Takováto specializace ekonomiky pak znamená růst konkurenční schopnosti prostřednictvím růstu produktivity výrobních faktorů, a tedy vyšší efektivity jejich využívání. Na druhou stranu dojde ke zvýšení produktivity také prostřednictvím eliminace neefektivních výrob, neboť taková domácí produkce může být nahrazena zahraniční.

---

¹ Z pohledu ekonomické teorie má zahraniční obchod dvě základní funkce: transformační, tj. přizpůsobení vyrobené produkce spotřebě, a růstovou, která se týká dopadu na efektivitu využívání výrobních faktorů.

Role státu

To, do jaké míry zahraniční obchod ovlivní domácí ekonomiku, záleží na přístupu státu. Role státu v zahraničním obchodě bývá zaměřena jednak na vytváření institucionálního rámce, tedy „řízení“ vlivu vnějšího prostředí na ekonomiku, a dále na cílené aktivity státu zaměřené na prosazení domácích firem na zahraničních trzích, tj. proexportní politiku.

Vztah mezi obchodní politikou státu a ekonomickou výkonností je na teoretické úrovni otázkou debat (to se týká zejména vlivu obchodní politiky na technologie). Na jedné straně neoklasické růstové modely považují technologické změny za exogenní, na druhou stranu nové růstové modely je již považují za endogenní. Das (2002) chápe dopady obchodní politiky, a vlastně i samotného zahraničního obchodu, na růst produktivity šířeji a shrnuje je do tří základních oblastí: zvýšení úsilí firem vlivem vystavení zahraniční konkurenci; snížení jednotkových nákladů díky výnosům z rozsahu; příliv technologických inovací.

Cílem toho working paperu je nastínit hlavní vývojové tendence ve slovenském zahraničním obchodě z hlediska teritoriálního, komoditního a institucionálního v letech 1993–2006 a jejich přínos pro růst konkurenční schopnosti slovenské ekonomiky.

Studie je rozdělena do tří částí. První kapitola je věnována výchozímu stavu slovenského zahraničního obchodu v roce 1993. Druhá kapitola již zahrnuje samotný vývoj zahraničního obchodu SR v letech 1993–2006, na jehož základě budou moci být definovány základní vývojové tendence ve sledovaném období. Zaměříme se na vývoj otevřenosti slovenské ekonomiky, obchodní bilance, geografického zaměření zahraničního obchodu SR a na vývoj v komoditní struktuře exportů a importů. Součástí této kapitoly bude také zhodnocení dopadu zahraničního obchodu na ekonomický růst SR na základě ukazatele transformačního výkonu a reálného hrubého domácího důchodu. Třetí kapitola se zaměřuje na institucionální stránku: jednak na samotnou obchodní politiku SR, tedy míru využití defenzivních nástrojů v zahraničním obchodě SR a aktivní roli státu při podpoře exportu, a také na mezinárodní aspekty.

1. VÝCHOZÍ SITUACE V ROCE 1993

V této kapitole se podíváme na teritoriální a komoditní stránku a specifika zahraničního obchodu SR v roce 1993. Rok 1993 představoval první rok samostatnosti SR, přesto je nutné na tomto místě zdůraznit hlavní okolnosti týkající se zahraničního obchodu, které představovaly dědictví po bývalém Československu.

Již v roce 1988 byla zahájena liberalizace zahraničního obchodu Československa spočívající ve zrušení státního monopolu zahraničního obchodu na základě změny zákona o hospodářských stycích se zahraničím (zák. č. 42/1980 Sb.). Dalšími liberalizačními kroky pak byla liberalizace cen a zavedení vnitřní směnitelnosti československé koruny.

Vedle probíhající liberalizace ovlivňovala zahraniční obchod SR také mezinárodní vyjednávání o oblasti obchodu. Takto byla podepsána Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Československem a ES (rok 1990) a navíc bylo Československo v tomtéž roce začleněno do Všeobecného systému preferencí (Cihelková, 2003). Takováto ujednání usnadnila slovenským exportérům přístup na zahraniční trhy.

Zahraněční obchod dále ovlivnily devalvace národní měny,² které napomohly slovenským exportérům získat cenovou konkurenční výhodu, již tito v následujících letech využívali při pronikání na vyspělé trhy zemí EU.

V roce 1993 došlo, mimo jiné v důsledku rozdělení Československa, ke skokovému nominálnímu nárůstu objemu zahraničního obchodu. Objem exportu v běžných cenách byl asi 168 mld. SKK a objem importu 195 mld. SKK. Otevřenost slovenské ekonomiky, měřeno jako podíl exportu na HDP, činila v roce 1993 asi 41 %, ³ což znamená, že úloha zahraničního obchodu coby determinantu ekonomického růstu byla potlačena.

1.1. Teritoriální struktura zahraničního obchodu

Na teritoriální strukturu zahraničního obchodu SR měla bezesporu vliv pokračující reorientace od trhů RVHP, zahájená již v roce 1990. Na druhou stranu však vazby na sousední bývalé centrálně plánované ekonomiky zůstaly zachovány z důvodu jejich geografické blízkosti.

Ztráty původních trhů SR, tedy rozpad RVHP, rozpad SSSR a Jugoslávie a konflikt v Perském zálivu, působily podle Baláže (1996) na počátku 90. let jako negativní faktor. Na druhou stranu tento

---

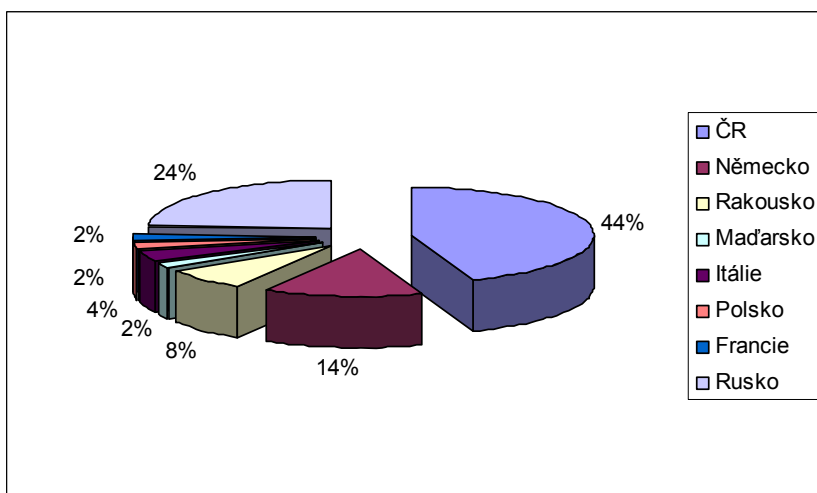
² CSK několikrát v roce 1990 a SKK v roce 1993 (Soták, 2005).

³ Toto číslo je však ovlivněno skutečností, že se původní vnitrostátní obchod ČR-SR stal zahraničním. Bez ČR by v roce 1993 dosahovala otevřenost slovenské ekonomiky necelých 24 % (vývoj otevřenosti slovenské ekonomiky je zachycen v grafu č. 5).

krátkodobý negativní dopad na slovenskou ekonomiku umožnil také změnu komoditní struktury a budoucí orientaci na produkci s vyšší přidanou hodnotou.

Teritoriální struktura zahraničního obchodu SR je demonstrována na základě nejvýznamnějších obchodních partnerů, tj. 8 zemí, jejichž podíl tvořil v roce 1993 přibližně 80 % celkových exportů i importů SR (graf č.1 a 2).

Graf č. 1: Teritoriální struktura importu SR (rok 1993)

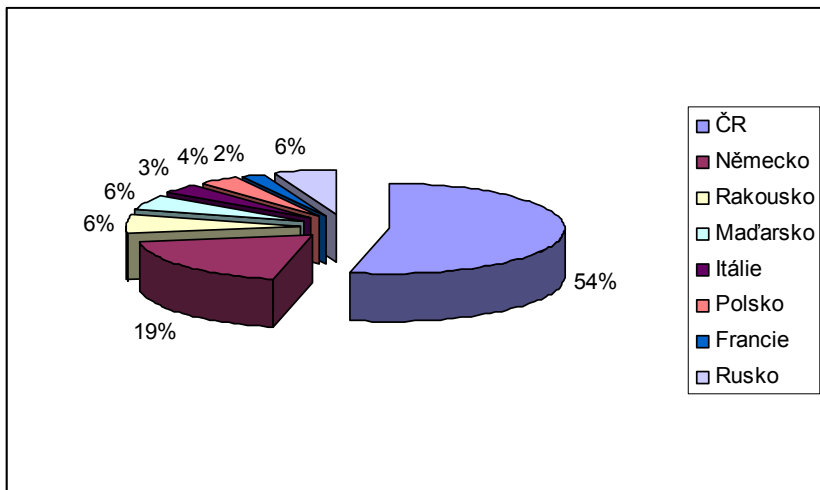
Zdroj: Ministerstvo hospodárstva SR (2001), vlastní výpočty

V případě importů platilo, že asi 44 % dovozů této dominantní skupiny zemí směřovalo do SR z ČR,⁴ druhou nejvýznamnější importní destinací bylo Rusko (24 %) následované Německem (14 %).

Pokud jde o směřování slovenských exportů, tam byla situace trochu odlišná. Dominantním odbytištěm slovenské produkce byla stále ČR (54 % exportů do této skupiny zemí), jež byla následována Německem (19 %). Význam importně důležitého Ruska však pro slovenský export nebyl velký, jeho podíl byl přibližně na úrovni Rakouska a Maďarska, každá země tedy zaujímala 6% podíl ve skupině nejvýznamnějších exportních odbytišť (viz graf č.2).

⁴ Díky významu, který hrály obchodní vztahy SR a ČR v dobách před rokem 1993.

Graf č. 2: Teritoriální struktura exportu SR (rok 1993)

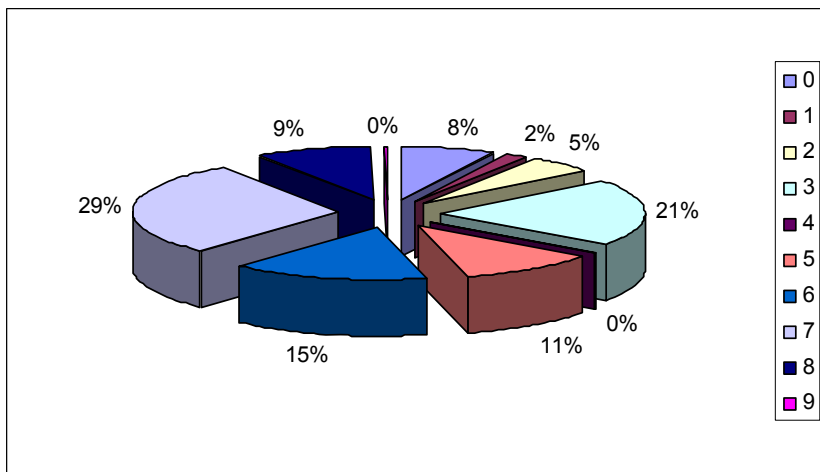

Zdroj: Ministerstvo hospodárstva SR (2001), vlastní výpočty

1.2. Komoditní struktura zahraničního obchodu

Teritoriální a komoditní struktura zahraničního obchodu jsou ve vzájemném vztahu s tím, že komoditní struktura determinuje a zároveň je determinována strukturou teritoriální.

Graf č. 3: Komoditní struktura importu SR dle SITC (rok 1993)

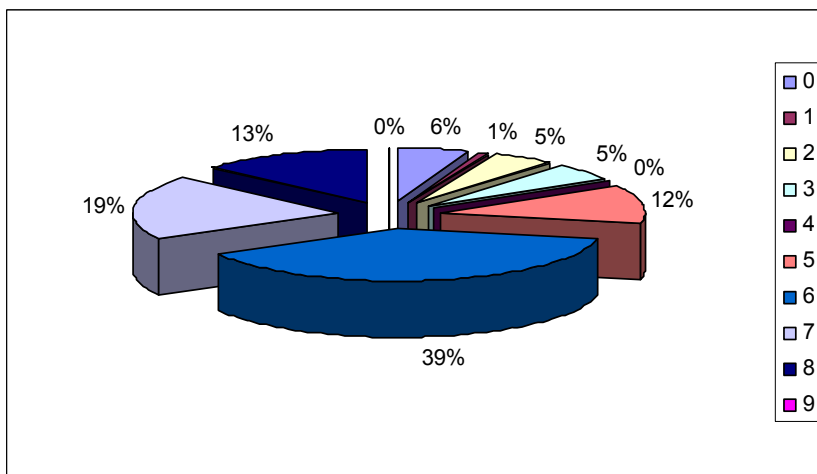
Poznámka: 0: potraviny a živá zvířata, 1: nápoje a tabák, 2: suroviny bez paliv, 3: minerální paliva a maziva, 4: živočišné a rostlinné tuky a oleje, 5: chemikálie, 6: průmyslové zboží, 7: stroje a dopravní prostředky, 8: různé hotové výrobky, 9: nespecifikováno.

Zdroj: Vagac - Palenik - Kvetan - Krivanska (2001)

V roce 1993 byly slovenské importy tvořeny z 29 % produkcí třídy SITC 7 (stroje a dopravní prostředky). Tato skutečnost se jeví jako pozitivní, neboť s přílivem této produkce je spojen příliv nových, potřebných technologií. Další nejvíce dováženou produkcí byla minerální paliva a maziva (SITC 3) s 21 % a průmyslové zboží (SITC 6) s 15 % celkových importů (graf č. 3).

Graf č. 4: Komoditní struktura exportu SR dle SITC (rok 1993)

Poznámka: 0: potraviny a živá zvířata, 1: nápoje a tabák, 2: suroviny bez paliv, 3: minerální paliva a maziva, 4: živočišné a rostlinné tuky a oleje, 5: chemikálie, 6: průmyslové zboží, 7: stroje a dopravní prostředky, 8: různé hotové výrobky, 9: nespécifikováno.

Zdroj: Vagac - Palenik - Kvetan - Krivanska (2001)

Komoditní struktura exportu SR odrážela v roce 1993 tehdejší strukturu slovenské ekonomiky s převahou těžkého průmyslu a obecně výrob produkce na nižším stupni zpracování, proto v roce 1993 ve slovenských expotech převládala se 39 % celkových exportů SR komoditní třída SITC 6 (průmyslové zboží), kam patří mimo jiné produkce železa a oceli.⁵ Druhou objemově největší skupinou byla SITC 7 s 19 %, a dále pak SITC 8 (různé hotové výrobky) se 13 % celkových exportů. Z výše uvedených údajů je zřejmé, jak velmi byla slovenská ekonomika závislá na úspěšném prosazení producentů SITC 6 na zahraničních trzích.

⁵ Vedle těžkého průmyslu byla významná také zbrojní výroba, u ní však v letech 1990-1992 došlo k propadu kvůli rozpadu RVHP a vlivem nemožnosti tuto produkci realizovat na trzích EU (Kormanová – Outrata – Vokoun, n).

2. VÝVOJ ZAHRANIČNÍHO OBCHODU SR

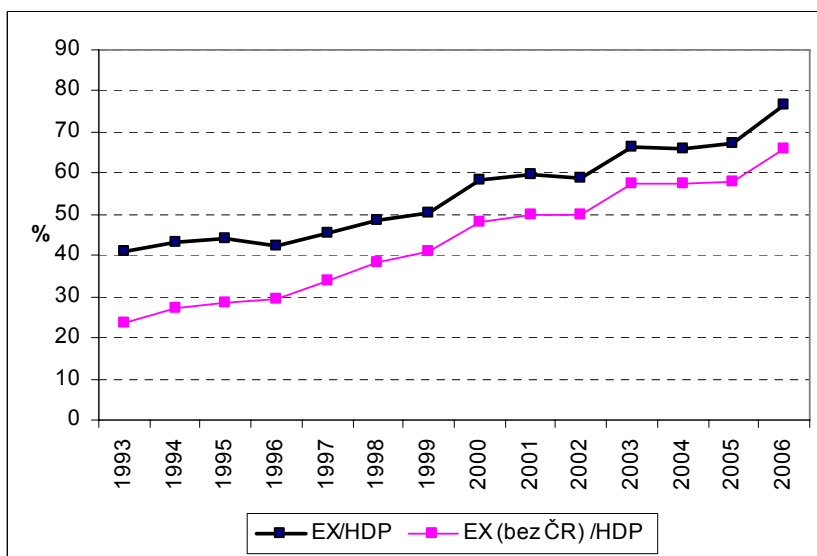
Ve druhé kapitole se budeme věnovat samotnému vývoji komoditní a teritoriální struktury slovenského zahraničního obchodu v letech 1993–2006 a zhodnocení dopadu zahraničního obchodu na slovenskou ekonomiku.

V úvodu však nejprve nastíníme vývoj základních ukazatelů zahraničního obchodu, tj. vývoj otevřenosti ekonomiky, celkových exportů a importů a salda obchodní bilance.

2.1. Otevřenost slovenské ekonomiky

Jak je patrné z následujícího grafu, otevřenost slovenské ekonomiky měřená jako podíl slovenského exportu na HDP ve sledovaném období rostla.

Graf č. 5: Vývoj otevřenosti slovenské ekonomiky (EX/HDP v %)

Zdroj: Samson (2006); Vagac – Palenik - Kvetan – Krivanska (2001); Statistická ročenka ČR (1993); Slovenský štatistický úrad; Soták (2005); Ministerstvo hospodárstva SR; vlastní výpočty

Zatímco v roce 1993 činil podíl exportu na HDP SR asi 41 %, ⁶ v roce 2006 to již bylo téměř 77 %, což odpovídá stupni otevřenosti malých vyspělých ekonomik. Vysoká otevřenost takové ekonomiky, jako je SR znamená, že zahraniční obchod funguje jako velmi významný determinant ekonomického růstu země (viz úvod).

⁶ V roce 1990 to pro srovnání bylo asi 21 %.

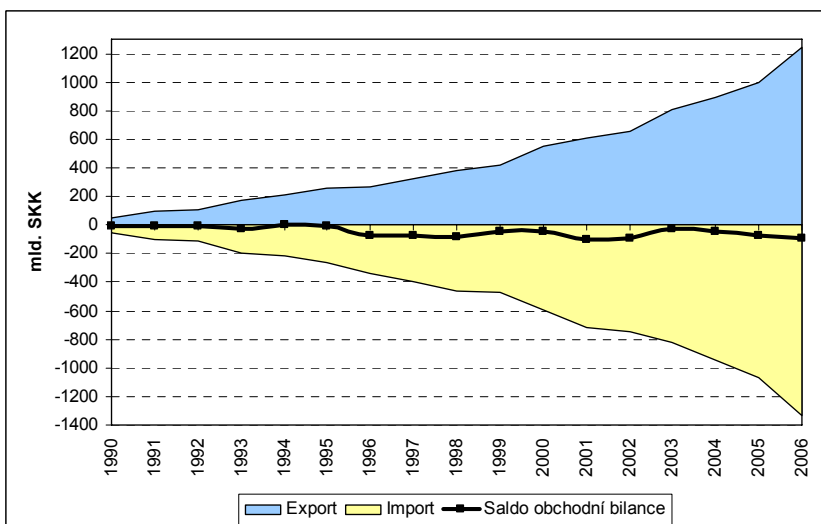
V grafu č. 5 je pro srovnání zachycen také vývoj otevřenosti slovenské ekonomiky v situaci, kdy abstrahujeme od obchodu s ČR, tj. jsou vzaty v úvahu exporty SR bez produkce směřující do ČR. V tomto případě byla v roce 1993 otevřenost SR na úrovni necelých 24 %, zatímco v roce 2006 činila téměř 66 %. Vzhledem k tomu, že se oba ukazatele otevřenosti ve sledovaném období sblížovaly, znamená to, že význam ČR coby exportní destinace pro slovenskou produkci klesal.⁷

2.2. Exporty, importy a obchodní bilance

Exporty i importy SR vykazovaly během sledovaného období nominální růst.

Objem importů převyšoval s výjimkou roku 1994 objem exportů, proto byla obchodní bilance SR téměř celé sledované období deficitní (viz graf č. 6). V roce 1994 došlo k výjimce, což bylo způsobeno devalvací SKK z roku 1993 a meziročním poklesem importu vlivem zavedení dovozní přírážky (Soták, 2005). Na druhou stranu však daná opatření k razantnímu omezení importů vedla k zdražení importů, a tedy poklesu přlivu potřebných technologií.

Graf č. 6: Vývoj exportu, importu a obchodní bilance (v mld. SKK, b.c.)

Zdroj: Samson (2006); Statistická ročenka ČR (1993); Soták (2005); SARIO (2006)

Po roce 1994 byla slovenská obchodní bilance opět deficitní. Deficity obchodní bilance SR v letech 1996-1998 souvisí dle Jakobyho (2000) především s disproporčním vývojem domácí nabídky a poptávky, udržováním fixního kurzu SKK (až do října 1998) při vyšší míře inflace než v zahraničí a vývojem poptávky v zahraničí (zpomalení

⁷ Blíže viz teritoriální struktura exportu (graf č. 7).

ekonomického růstu v zemích EU). Rekordní výše deficitu dosáhl slovenský zahraniční obchod v roce 2001 (téměř 103 mld. SKK).

Z hlediska vývoje obchodní bilance je také zajímavé sledovat vývoj jejího podílu na HDP (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1: Podíl salda obchodní bilance na HDP (v %)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
OB/HDP	-6,5	0,5	-1,0	-11,0	-9,8	-10,9	-5,4	-4,5	-10,2	-8,7	-2,0	-3,5	-5,2	-5,7

Zdroj: vlastní výpočet

Záporné saldo obchodní bilance dosáhlo největšího podílu na HDP v letech 1996, 1998 a 2001, kdy činilo přes 10 %. V roce 2006 tento podíl činil 5,7 % HDP. Ke zlepšování tohoto ukazatele po roce 2001 docházelo zejména díky snižování deficitu obchodní bilance způsobenému rychlejším růstem exportu než importu.⁸

2.3. Teritoriální struktura

Teritoriální struktura zahraničního obchodu odráží zaměření a vnitřní stav domácí ekonomiky a její úspěšnost na vyspělých trzích. Teritoriální struktura slovenského exportu prošla v období let 1993–2006 reorientací ve prospěch trhů zemí EU.

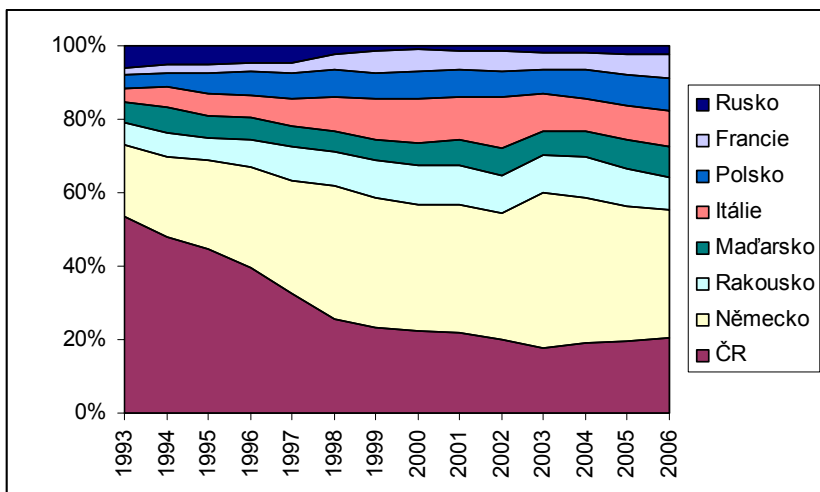
Stejně jako v kapitole 1, i zde je pro ilustrování teritoriální struktury zahraničního obchodu vybráno osm nejvýznamnějších obchodních partnerů SR. Tyto země byly největšími slovenskými exportními i importními destinacemi jak v roce 1993, tak i v letech následujících. Co se změnilo, bylo postavení jednotlivých zemí v rámci této skupiny.

V grafu č. 7 lze vidět, k jakým změnám došlo v případě exportu SR. Šest zemí (Francie, Itálie, Maďarsko, Německo, Polsko a Rakousko) si polepšilo na úkor ČR, ale i Ruska. Zatímco v roce 1993 byla ČR hlavním obchodním partnerem SR, její význam postupně klesal (nejnižšího podílu dosáhla v roce 2003) a v roce 2006 proudilo do ČR necelých 21 % exportů směřujících do této skupiny zemí.⁹

⁸ Tento nárůst byl spojen s rostoucím podílem třídy SITC 7 na celkových exportech SR, a tedy s přílivem FDI do automobilového průmyslu.

⁹ Na celkových exportech se produkce směřující do ČR v roce 2006 podílela asi 14 %.

Graf č. 7: Vývoj teritoriální struktury exportu (v mld. SKK)

Zdroj: Vagac – Palenik – Kvetan – Krivanska (2001); Slovenský štatistický úrad; Ministerstvo hospodárstva SR

Vysvětlení poklesu významu ČR jsou různá. Kormanová – Outrata – Vokoun (n) jej vysvětlují především tím, že vzájemná výměna mezi SR a ČR byla založena na „iracionální“ výrobní spolupráci,¹⁰ kde přepravní náklady převyšovaly přidanou hodnotu, a proto byla dlouhodobě neudržitelná. Z toho důvodu muselo po rozpadu Československa dojít ke snížení obchodního významu ČR pro slovenské exportéry. Baláž (1996) vysvětluje pokles podílu ČR jednoduše klesajícím vlivem reexportu a reimportu, který souvisel s dobíhající setrvačností vzájemných vazeb a snahou snížit vzájemnou zahraničně-obchodní závislost.

Na konci sledovaného období, v roce 2006, coby slovenské exportní odbytiště dominuje Německo. Jakkoli není tento výsledek překvapivý (Německo bylo již v roce 1993 druhým nejdůležitějším exportním trhem SR), zajímavá je skutečnost, že exporty do Německa tvoří dvojnásobek toho, co směřuje do druhé nejvýznamnější exportní destinace, tedy ČR. Původní teritoriální závislost slovenského exportu na ČR byla tedy nahrazena závislostí SR na trhu Německa.¹¹

V grafu č. 8 je zachycen vývoj teritoriální struktury importu SR, který prošel obdobnou reorientací jako slovenský export. V roce 1993 byly hlavními importéry ČR a Rusko. Podíl ČR však z výše uvedených důvodů v následujících letech výrazně klesal, zatímco v případě Ruska

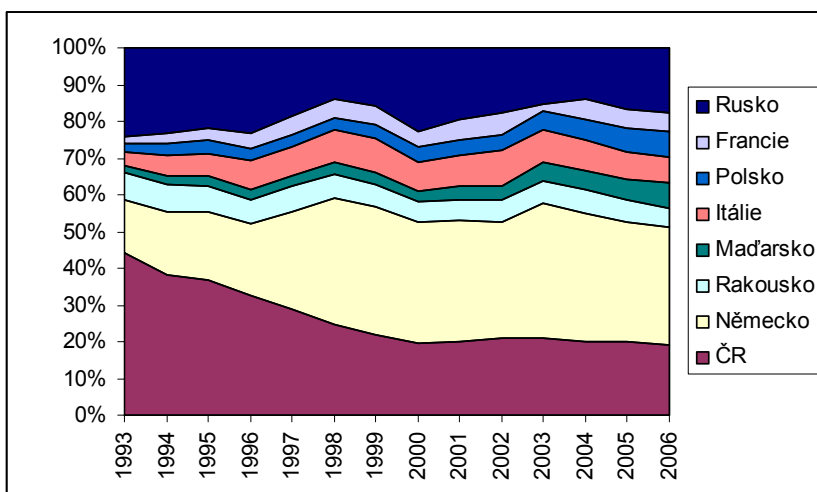
¹⁰ Iracionalita spočívá v prvotním plánovaném vzniku některých výrob bez ohledu na náklady a přínosy takové akce.

¹¹ Co se produkce týče, ve vztahu s Německem je nejvýznamnější komoditní třídou SITC 7. Totéž platí i pro ČR.

k tak dramatickému poklesu nedošlo, což je dáno závislostí SR na ruské ropě (hlavní ruskou importní komoditou byly právě paliva a maziva (SITC 3).

V roce 2006 bylo hlavní importující zemí Německo (téměř 32 % importů této skupiny osmi, což je asi 21 % celkových importů do SR), a dále pak ČR a Rusko. Propad mezi Německem a ČR je však velký, z ČR do SR proudí objemově asi 60 % toho, co z Německa. Pokud jde o komodity, tak ty se v případě obou nejvýznamnějších importérů neliší, jedná se o produkci SITC 7.

Graf č. 8: Vývoj teritoriální struktury importu (v mld. SKK)

Zdroj: Vagac – Palenik – Kvetan – Krivanska (2001); Slovenský štatistický úrad; Ministerstvo hospodárstva SR

2.4. Komoditní struktura

Vývoj komoditní struktury exportů závisí na strukturálních proměnách slovenské ekonomiky a souvisí také se změnami teritoriální struktury zahraničního obchodu. V první polovině 90. let se na vyspělých trzích zemí EU prosadila zejména pracovně náročná produkce, která navíc využívala výhody cenové konkurenceschopnosti vyvolané devalvacemi. Pozitivní vliv kurzu však přestával v roce 1994 působit.¹² Levná pracovní síla byla výhodou pro slovenské exportéry až do roku 1996, kdy poprvé předběhl růst reálných mezd produktivitu práce Soták (2005). Od konce 90. let pak v souvislosti se slovenskými exporty hrají významnou roli také přímé zahraniční investice do sektoru automobilového průmyslu, které vedly k rychlému nárůstu podílu třídy SITC 7 (stroje a dopravní prostředky).

¹² V dalších letech pak docházelo k reálnému zhodnocování SKK, a to až do roku 1998, kdy SR opustilo režim fixního měnového kurzu (Jakoby 2000, str. 147).

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1, v roce 1993 ve slovenském exportu dominovala třída SITC 6 (průmyslové zboží, 39 %), následovaná třídou SITC 7 s 19 % a SITC 8 (různé hotové výrobky) s 13 %. V dalších letech však došlo růstu podílu SITC 7 (vlivem FDI) na úkor všech ostatních tříd (s výjimkou SITC 3). V roce 2005 byly tedy slovenské exporty tvořeny téměř ze 45 % produkcí SITC 7, přičemž druhou nejvýznamnější třídou zůstala SITC 6 (i přes pokles jejího významu). Obě tyto třídy tvoří dohromady asi 70 % exportu SR.

Tabulka č. 2: Vývoj podílu tříd SITC na exportech (v %)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	celkem
1993	5,5	0,9	4,9	4,9	0,1	12,0	38,8	19,4	13,4	0,1	100
1994	4,5	0,9	5,1	4,6	0,1	12,9	39,4	19,0	13,4	0,1	100
1995	5,0	0,9	5,1	4,2	0,1	13,2	40,4	18,8	12,2	0,0	100
1996	3,8	0,7	4,5	4,9	0,1	12,4	38,3	23,2	12,1	0,1	100
1997	3,4	0,7	4,2	4,6	0,2	10,8	33,9	28,4	13,8	0,0	100
1998	3,2	0,5	3,6	3,5	0,2	8,9	30,0	37,4	12,7	0,0	100
1999	3,0	0,5	3,8	4,8	0,1	7,9	27,5	39,4	12,9	0,1	100
2000	2,5	0,4	3,2	7,0	0,1	7,9	26,7	39,5	12,4	0,0	100
2001	2,7	0,4	3,3	6,6	0,1	7,3	27,3	39,5	13,5	0,1	100
2002	2,8	0,4	3,0	6,1	0,1	6,9	26,8	39,5	14,3	0,0	100
2003	2,5	0,4	2,5	5,2	0,1	5,2	23,7	47,4	13,0	0,0	100
2004	3,0	0,3	2,9	6,4	0,2	5,3	24,8	45,8	11,1	0,1	100
2005	3,8	0,2	2,7	7,2	0,2	5,8	25,0	44,6	10,4	0,2	100

Poznámka: 0: potraviny a živá zvířata, 1: nápoje a tabák, 2: suroviny bez paliv, 3: minerální paliva a maziva, 4: živočišné a rostlinné tuky a oleje, 5: chemikálie, 6: průmyslové zboží, 7: stroje a dopravní prostředky, 8: různé hotové výrobky, 9: nespecifikováno.

Zdroj: vlastní výpočty

Vývoj komoditní struktury importů SR je zachycen v tabulce č. 3. Na rozdíl od exportů nebyly v roce 1993 příliš velké rozdíly mezi dominantními třídami, tj. SITC 7 (29 %) a SITC 3 (21 %). Podíl nejvýznamnější třídy SITC 7 rostl i v případě importů (i když ne rovnoměrně) a v roce 2005 dosáhl téměř 38 %. Následovaly ji SITC 6 (18 %) a SITC 3 (14 %).

Tabulka č. 3: Vývoj podílu tříd SITC na importech (v %)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	celkem
1993	7,3	1,5	5,2	20,9	0,2	11,4	15,1	29,3	9,0	0,2	100
1994	6,9	1,3	5,3	19,3	0,3	13,2	16,8	27,7	9,1	0,2	100
1995	6,9	1,1	6,0	17,5	0,2	13,6	17,8	28,9	8,0	0,1	100
1996	6,0	1,1	4,9	16,7	0,2	11,5	15,3	35,2	9,0	0,1	100
1997	5,6	1,0	4,4	15,7	0,2	11,6	16,5	35,9	9,0	0,0	100
1998	5,3	0,9	3,8	10,9	0,2	10,6	18,0	40,3	9,9	0,0	100
1999	5,1	1,1	3,8	12,9	0,2	11,3	18,3	37,7	9,5	0,0	100
2000	4,5	0,8	3,9	17,5	0,2	11,0	17,7	35,7	8,8	0,0	100
2001	4,6	0,8	3,7	15,2	0,3	10,3	18,5	37,6	9,0	0,0	100
2002	4,3	0,8	3,6	13,4	0,2	10,7	19,1	38,2	9,7	0,0	100
2003	3,7	0,7	3,3	12,0	0,2	9,8	19,0	41,1	10,2	0,0	100
2004	4,1	0,7	3,7	12,5	0,2	9,8	19,0	39,5	10,4	0,1	100
2005	4,7	0,9	3,6	13,9	0,2	9,6	17,9	37,8	10,9	0,6	100

Poznámka: 0: potraviny a živá zvířata, 1: nápoje a tabák, 2: suroviny bez paliv, 3: minerální paliva a maziva, 4: živočišné a rostlinné tuky a oleje, 5: chemikálie, 6: průmyslové zboží, 7: stroje a dopravní prostředky, 8: různé hotové výrobky, 9: nespecifikováno.

Zdroj: vlastní výpočty

Z následující tabulky je patrné, jak jsou importy na Slovensku využity.

Tabulka č. 4: Vývoj využití importů (v %)

	osobní spotřeba (0,1,8)	výrobní spotřeba (2,3,4,5,6)	investiční činnost (7)
1993	17,8	52,8	29,3
1994	17,3	54,9	27,7
1995	15,9	55,1	28,9
1996	16,1	48,6	35,2
1997	15,7	48,4	35,9
1998	16,1	43,6	40,3
1999	15,7	46,5	37,7
2000	14,1	50,2	35,7
2001	14,4	48,0	37,6
2002	14,8	47,0	38,2
2003	14,5	44,3	41,1
2004	15,2	45,2	39,5
2005	16,5	45,1	37,8

Zdroj: vlastní výpočty

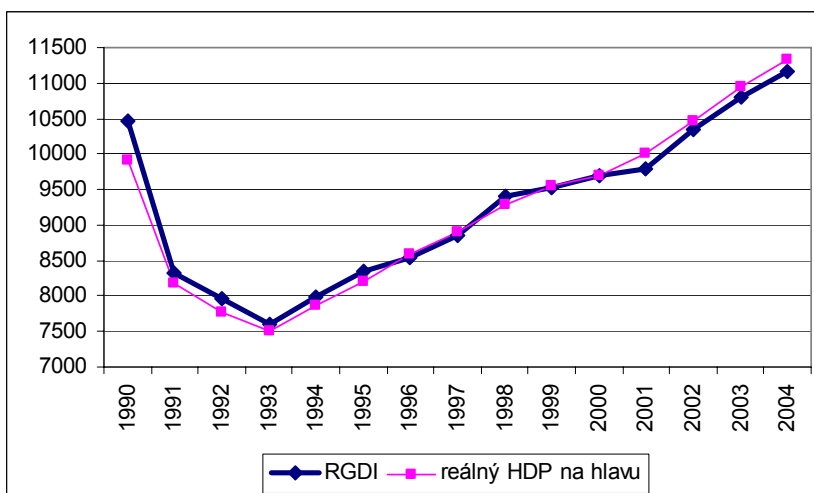
Pro celé sledované období platí totožné postavení těchto tří agregovaných skupin,¹³ tj. hlavní podíl tvoří importy pro výrobní spotřebu, následované produkcí investičního charakteru a až na posledním místě se nachází importy pro osobní spotřebu. Postupně však došlo k oslabení skupiny pro výrobní spotřebu (z téměř 53 % na 45 % v roce 2005) a růstu podílu produkce s investičním využitím (z 29 % na téměř 38 % v roce 2005). I přes drobné výkyvy v jednotlivých letech a příliš zjednodušené rozčlenění do skupin lze konstatovat, že importy s využitím pro výrobní a investiční činnost tvoří stabilně přes 80 % celkového importu země.

Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno v úvodu, lze považovat dominanci produkce pro investiční činnost za prospěšnou, neboť s sebou přináší příliv technologií potřebných pro růst produktivity výrobních faktorů, a tedy ekonomický růst.

2.5. Reálný hrubý domácí důchod

Dopad zahraničního obchodu na ekonomiku můžeme sledovat pomocí ukazatele reálného hrubého domácího důchodu. Tento ukazatel je vypočten na základě reálného HDP na hlavu po zohlednění obchodních ztrát/zisků, tj. změn směnných relací.¹⁴

Graf č. 9: Reálný hrubý domácí důchod (1990-2004)

Zdroj: HESTON, A. – SUMMERS, R. – ATEN, B. (2006): databáze PWT 6.2

V grafu č. 7 je zachycen jak vývoj reálného hrubého domácího důchodu, tak i reálného HDP na hlavu. Na základě jejich srovnání lze zhodnotit dopad zahraničního obchodu na ekonomický růst SR. Jak je

¹³ Rozčlenění importů do tří skupin bylo provedeno dle Mesároše (2000) na základě převažujícího využití produkce dané třídy SITC.

¹⁴ HESTON, A. – SUMMERS, R. – ATEN, B. (2006), online.

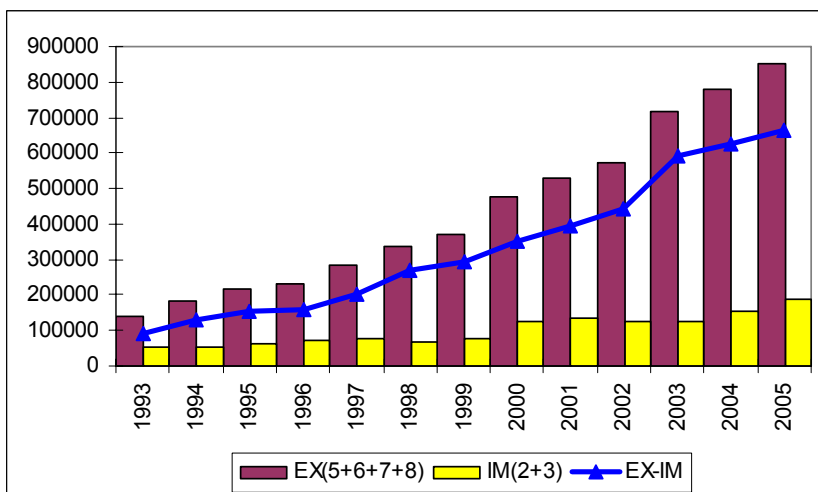
v grafu patrné, v letech 1990-1995 přispíval vývoj směnných relací, tj. obchodní zisky, k reálnému HDP na hlavu. V letech 1996–2000 pak byly příspěvky proměnlivé a od roku 2001 obchodní ztráty vyvolané zhoršením směnných relací znamenají zhoršení ukazatele reálného hrubého domácího důchodu ve vztahu k samotnému reálnému HDP.

2.6. Transformační výkon slovenské ekonomiky

Hodnocení transformačního efektu je provedeno dle Jirgese a Pichové (1996) tak, že jsou vzaty v úvahu importy surovin (třídy SITC 2 a 3) a exporty hotových výrobků (třídy SITC 5, 6, 7 a 8). Na základě jejich porovnání můžeme činit závěry o tom, jak ekonomika využívá importované zdroje k výrobě produkce s vyšší přidanou hodnotou.

V následujícím grafu je patrné, že ve všech sledovaných letech převyšoval export hotových výrobků import surovin. Transformační výkon slovenské ekonomiky nepřetržitě rostl, což bylo způsobeno podstatně rychlejším růstem objemu exportu hotových výrobků, než jaký byl růst objemu surovin.

Graf č. 10: Vývoj transformačního výkonu (v mil. SKK)

Zdroj: vlastní výpočty

3. INSTITUCIONÁLNÍ STRÁNKA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU SR

Obecně platí, že vstup státu do svobodné mezinárodní směny změní původní rozložení nákladů a přínosů z takové interakce. Konkrétně to znamená, že sledování obchodní politiky je důležité, protože determinuje, zda, resp. do jaké míry, bude zahraniční obchod moci působit jako faktor ekonomického růstu země. V této kapitole se proto podíváme na institucionální stránku zahraničního obchodu SR, konkrétně na obchodní politiku země včetně proexportní politiky, antidumping a na mezinárodní dohody vedoucí k usnadnění přístupu slovenských exportérů na zahraniční trhy.

3.1. Hodnocení obchodní politiky SR

Pokud bychom se podívali na hodnocení obchodní politiky SR pomocí ukazatele organizace The Heritage Foundation, tj. indexu obchodní politiky, můžeme obchodní politiku charakterizovat jako velmi až středně liberální. Hodnoty indexu¹⁵ se pohybovaly v rozmezí 1,5-3,0.

Tabulka č. 5: Vývoj indexu obchodní politiky

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
index obchodní politiky	1,5	1,5	2,0	3,0	3,0	3,0	2,0	2,5	3,0	3,0	3,0	2,0

Zdroj: The Heritage Foundation

Zhoršení hodnocení po roce 1996 je dáno snahou slovenské vlády řešit schodky obchodní bilance omezováním dovozu.¹⁶

3.2. Nástroje obchodní politiky SR

Nástroje obchodní politiky jsou zaměřeny jednak na omezení importu, ale také na podporu vlastního exportu. Pokud jde o omezování importu do SR, byly využívány zejména dovozní přírážky (UNECE, 2000 a Soták, 2005).

Jak je patrné z následující tabulky, průměrná celní sazba aplikovaná na slovenské exporty klesala.

¹⁵ Index je počítán na základě vážených průměrů celních sazeb.

¹⁶ V roce 1997 vzniklo několik zákonů zaměřených na omezení importu. Šlo o zákon č. 59/1997 Z.z., o ochrane pred dumpingom pri dovoze tovaru; zákon č. 214/1997 Z.z., o ochrany opatreniach při dovoze a zákon č. 226/1997 Z.z. o subvenciách a vyrovnávacích opatreniach.

Tabulka č. 6: Vývoj průměrné celní sazby (v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
průměrná celní sazba	8,0	*	8,1	6,9	6,4	6,1	6,1	5,0	5,0

Zdroj: Světová banka

Vedle obranných opatření využívala SR v zahraničním obchodě také proexportní politiku. V roce 1997 vznikla instituce zaměřená na provádění proexportní politiky země – Exportno-importní banka Slovenskej republiky (zkráceně EXIMBANKA SR).¹⁷

Další institucí na podporu exportu byl Fond na podporu zahraničního obchodu (zkráceně FPZO).¹⁸ Tento fond byl však v roce 2001 nahrazen organizací Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (zkráceně SARIO).¹⁹ Organizace SARIO má obdobné funkce jako agentura CzechTrade v ČR.²⁰

Na druhou stranu závazky vyplývající z členství SR v mezinárodních organizacích a uzavřené bilaterální a multilaterální dohody SR limitovaly možnosti neomezeně využívat nástroje obchodní politiky.

3.3. Antidumping

SR v období 1995-2005 sama proti žádné zemi nezadala podnět k dumpingovému šetření, na druhou stranu se však sama terčem dumpingových šetření stala. Během let 1995-2005 bylo proti Slovensku zahájeno celkem 10 šetření, z nichž 7 vedlo k zavedení antidumpingového opatření (viz tabulka č. 7).

Tabulka č. 7: Počty antidumpingových šetření a opatření proti SR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
AD šetření	0	1	1	1	3	1	2	1	0	0	0
AD opatření	0	0	1	0	2	1	0	2	1	0	0

¹⁷ EXIMBANKA SR vznikla na základě zákona č. 80/1997 Z.z., o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky. Mezi její úkoly patří zejména: poskytování, financování a pojišťování exportních úvěrů; podpora exportu produkce s vysokou přidanou hodnotou; zlepšení hospodářské výměny SR se zahraničím; růst konkurenceschopnosti slovenských exportérů na zahraničních trzích (www.eximbanka.sk).

¹⁸ FPZO vznikl na základě zákona č. 379/1996 Z.z., o Fonde na podporu zahraničního obchodu.

¹⁹ Na základě rozhodnutí č. 94/2001.

²⁰ Tedy podpora exportu; rozvoj zahraničního obchodu s orientací na prezentace v zahraničí prostřednictvím veletrhů a výstav a obchodních misí; oblast vzdělávání potenciálních exportérů a poradenství.

Zdroj: WTO

Z následující tabulky je patrné, které země daly podněty na šetření dumpingu ze strany SR.

Tabulka č. 8: Antidumpingová šetření proti SR podle zemí

Austrálie	Chile	Guatemala	Thajsko	Trinidad a Tobago	Uruguay
	2	4	1	1	3

Zdroj: WTO

Z výčtu výše uvedených zemí je pak zřejmé, o produkci jakých odvětví se jednalo; 80 % podnětů k zahájení dumpingového šetření se týkalo producentů kovů a oceli (viz tabulka č.9), tedy SITC 6, jejíž podíl na celkových exportech SR však od roku 1993 nepřetržitě klesá.

Tabulka č. 9: Antidumpingové podněty a šetření proti SR podle sektorů

	VI: Produkce chemického a příbuzného průmyslu	VII: Plasty a plastové výrobky; guma a gumárenská produkce	XV: Surové kovy a výrobky z nich
AD podněty	1	1	8
AD opatření	0	0	7

Zdroj: WTO

3.4. Mezinárodních obchodní ujednání

Na možnost exportovat do EU na začátku 90. let negativně působily necelní bariéry, které byly zeměmi EU nastaveny na ochranu domácích producentů tzv. citlivé produkce. V případě SR to nejcitelněji dopadlo na ocelářské producenty (SITC 6).

Zahraniční obchod SR obecně pozitivně ovlivňovala smluvní ujednání o snížení překážek vzájemnému obchodu. Vzhledem k teritoriální reorientaci zahraničního obchodu hrála nejvýznamnější roli ujednání s ES/EU (od Dohody o obchodu a spolupráci, přes asociační dohodu až po samotný vstup SR do EU).

Slovensko bylo také signatářem GATT (později člen WTO), dále členem CEFTA a mělo uzavřeno dohody např. se Slovinskem a Rumunskem o zóně volného obchodu a s ČR o celní unii (od 1.1.1993).

ZÁVĚR

Slovenská republika vycházela v roce 1993 z relativně malé otevřenosti. Komoditní stránka byla v roce 1993 dána jednak nedostatečnou surovinovou vybaveností země (významný podíl třídy SITC 3 v importech) a specifickou strukturou slovenské ekonomiky (dominance SITC 6 v exportech).

Hlavní vývojové tendence slovenského zahraničního obchodu v letech 1990-2006 můžeme charakterizovat těmito body:

- rostoucí otevřenost slovenské ekonomiky (z 41 % na 77 % EX/HDP);
- deficitní obchodní bilance v celém sledovaném období s výjimkou roku 1994;
- změna teritoriálního zaměření z trhů RVHP na náročnější trhy vyspělých zemí EU;
- hlavní obchodní partner na počátku 90. let ČR, nyní Německo (32 % exportu do osmičky hlavních obchodních partnerů, resp. 21 % celkového exportu SR v roce 2006);
- největší podíl na exportech v roce 1993 třída SITC 6 (téměř 39 %), vlivem přílivu FDI do automobilového průmyslu nyní SITC 7 (téměř 45 % v roce 2005);
- dominantní importovaná produkce dlouhodobě SITC 7 s rostoucím podílem na celkových importech (v roce 2005 38 % celkových importů);
- obchodní politika hodnocena společností The Heritage Foundation jako velmi až středně liberální.

V roce 2005 se Slovenská republika otevřeností své ekonomiky nelišila od srovnatelně velkých zemí. Vysoký podíl zahraničního obchodu na HDP tak dokládá jeho význam v SR. Vzhledem k tomu, že SR provádí velmi až středně liberální obchodní politiku, zahraničně-obchodní vazby země významně působí na ekonomický růst. Cesty, kterými se tak děje, jsou: příliv nových technologií, vystavení se zahraniční konkurenci, specializace, úspory z rozsahu; což jsou faktory, které vedou k růstu produktivity a následně k intenzivnímu ekonomickému růstu.

Zhodnocení vlivu zahraničního obchodu na ekonomický růst bylo provedeno na základě ukazatele reálného hrubého domácího důchodu a transformačního výkonu.

Reálný hrubý domácí důchod byl zpočátku pozitivně ovlivněn vývojem směnných relací, tento trend však v roce 1996 skončil. Do roku 2000 pak směnné relace procházely proměnlivým vývojem a od roku 2000 vede zhoršování směnných relací k poklesu ukazatele RGDI pod úroveň HDP na hlavu.

Vývoj transformačního výkonu slovenské ekonomiky byl pozitivní – po celé sledované období rostl vlivem rychlejšího růstu exportu hotových výrobků, než byl import surovin. To znamená, že slovenská ekonomika importované vstupy transformovala do produkce s vyšší přidanou hodnotou, která byla následně exportována, což přispívalo k ekonomickému růstu země.

POUŽITÁ LITERATURA

BALÁŽ, P. (1996): Rast konkurenčnej výkonnosti – cesta rozvoja slovenskej ekonomiky. Vydavaateľstvo SPRINT, 1996.

CIHELKOVÁ, E. (2003): Vnější ekonomické vztahy Evropské unie. C.H. Beck, 2003.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (1993): Statistická ročenka České republiky. Český spisovatel, 1993.

DAS, D. K. (2002): Trade Liberalization and Industrial Productivity: An Assessment of Developing Country Experience. Dostupné na: <www.icier.org/pdf/deb.pdf> (cit. dne 11.2.2007).

EXIMBANKA (2007): Profil EXIMBANKY SR. Dostupné na: <http://www.eximbanka.sk/buxus/generate_page.php?page_id=336> (cit. dne 10.4.2007).

EXIMBANKA (2007): Zamery EXIMBANKY SR. Dostupné na: <http://www.eximbanka.sk/buxus/generate_page.php?page_id=244> (cit. dne 10.4.2007).

HESTON, A. – SUMMERS, R. – ATEN, B. (2006) World Table Version 6.2, Center for International Comparisons of Production, Income and Prices at the University of Pennsylvania. Dostupné na: <<http://pwt.econ.upenn.edu>> (cit. dne 26.5.2007).

JANDOVÁ, M. (2006): Vývoj komoditních, teritoriálních a institucionálních aspektů zahraničního obchodu ČR. Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, WP 20/2006.

KORMANOVÁ, L. – OTRATA, R. – VOKOUN, J. (n): Foreign Trade of the Slovak Republic. Ekonomický ústav SAV, n.

JAKOBY, M. (2000): Zahraničný obchod *in* MARCINČIN, A. – BEBLAVÝ, M. Hospodárska politika na Slovensku 1990–1999. n, 2000.

JIRGES, T. – PLCHOVÁ, B. (1996): Zahraniční obchod a národní ekonomika – teoretické přístupy a implikace pro českou ekonomiku. VŠE, 1996.

MESÁROŠ, O. (2000): Vývoj a hlavní strukturální změny v zahraničním obchodě České republiky. VŠE, 2000.

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR (2001): Zahraničný obchod SR v rokoch 1993-2000. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/files/obchod/zo93-00.htm>> (cit. dne 19.1.2007).

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR (2002): Zahraničný obchod v roku 2001. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/files/obchod/zo2001.htm>> (cit. dne 19.1.2007).

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR (2003): Zahraničný obchod v roku 2002. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/files/obchod/zo2002.htm>> (cit. dne 19.1.2007).

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR (2004): Zahraničný obchod v roku 2003. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/files/obchod/zo2003.htm>> (cit. dne 20.1.2007).

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR (2005): Zahraničný obchod v roku 2004. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/index/go.php?id=295>> (cit. dne 15.2.2007).

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR (2006): Zahraničný obchod v roku 2005. Dostupné na: <<http://www.economy.gov.sk/index/go.php?id=1468>> (cit. dne 15.2.2007).

SAMSON, Š. (2006): Foreign Trade of the Slovak Republic. Dostupné na: <http://www.nbs.sk/BIATEC/BIA04_06/7_9.PDF> (cit. dne 10.12.2006).

SARIO (2005): Zahraničný obchod Slovenskej republiky v roku 2004. http://www.sario.sk/swift_data/source/dokumenty/vyvoj_zo_2004_export.pdf> (cit. dne 10.4.2007).

SARIO (2006): Slovensko - načo hľadať ďalej. Dostupné na: <http://www.sario.sk/swift_data/source/dokumenty/Podporaexportu/Vyvoj_ZO_2005.pdf> (cit. dne 18.12.2006).

SARIO (2006): Zahraničný obchod Slovenskej republiky v roku 2005. Dostupné na: <http://www.sario.sk/swift_data/source/dokumenty/Podpora%20exportu/Vyvoj%20ZO_2005.pdf> (cit. dne 17.4.2007).

SOTÁK, B. (2005): Zahraničný obchod Slovenskej republiky v období 1993–2004. Bakalárska práca. Dostupné na: <http://ies.fsv.cuni.cz/storage/work/577_branislav_sotak.pdf> (cit. dne 19.12.2006).

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR (2007): Zahraničný obchod. Dostupné na: <<http://www.statistics.sk/webdata/slov/tabulky/zob.htm>> (cit. dne 2.5.2007).

UNECE (2000): The Transition Economies 1989-1999: Foreign Trade and Payments. Dostupné na: <http://www.unece.org/ead/pub/001/001_4.pdf> (cit. dne 10.12.2006).

VAGAC, L. – PALENIK, V. – KVETAN, V. – KRIVANSKA, K. (2001): Sectoral Analysis of the Slovak Foreign Trade. Dostupné na: <http://www.cphr.sk/english/publications_phare2001b.pdf> (cit. dne 10.12.2006).

WEIL, D. N. (2005): Economic Growth. Pearson Addison Wesley, 2005.

V roce 2005 vyšlo:

WP č. 1/2005

Petr Chmelík: Vliv institucí přímé demokracie na hospodářskou politiku ve světle empirického výzkumu

WP č. 2/2005

Martin Kvizda – Jindřiška Šedová: Privatizace a akciové společnosti – k některým institucionálním aspektům konkurenceschopnosti české ekonomiky

WP č. 3/2005

Jaroslav Rektourek: Přístup k inovacím v České republice. Současný stav a možné směry zlepšení.

WP č. 4/2005

Milan Víturka – Vladimír Žitek – Petr Tonev: Regionální předpoklady rozvoje inovací

WP č. 5/2005

Veronika Bachanová: Analýza kvality regulace České republiky

WP č. 6/2005

Hana Zbořilová – Libor Židek: Washingtonský konsenzus v české ekonomické praxi 90. let

WP č. 7/2005

Osvald Vašíček and Karel Musil: The Czech Economy with Inflation Targeting Represented by DSGE Model: Analysis of Behaviour

WP č. 8/2005

Zdeněk Tomeš: Je stárnutí populace výzvou pro hospodářskou politiku?

WP č. 9/2005

Ladislav Blažek – Klára Doležalová – Alena Klapalová: Společenská odpovědnost podniků

WP č. 10/2005

Ladislav Blažek – Alena Klapalová: Vztahy podniku se zákazníkem

WP č. 11/2005

Ladislav Blažek – Klára Doležalová – Alena Klapalová – Ladislav Šiška: Metodická východiska zkoumání a řízení inovační výkonnosti podniku

WP č. 12/2005

Ladislav Blažek – Radomír Kučera: Vztahy podniku k vlastníkům

WP č. 13/2005

Eva Kubátová: Analýza dodavatelských vztahů v kontextu inovací

WP č. 14/2005

Ladislav Šiška: Možnosti měření a řízení efektivnosti a úspěšnosti podniku

V roce 2006 vyšlo:

WP č. 1/2006

Tomáš Otáhal: Je úplatkářství dobrá cesta k efektivnějšímu vymáhání práva?

WP č. 2/2006

Pavel Breinek: Vybrané institucionální aspekty ekonomické výkonnosti

WP č. 3/2006

Jindřich Marval: Daňová kvóta v ČR

WP č. 4/2006

Zdeněk Tomeš – Daniel Němec: Demografický vývoj ČR 1990–2005

WP č. 5/2006

Michal Beneš: Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda

WP č. 6/2006

Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v ČR v období 1990–2005

WP č. 7/2006

Petr Musil: Tendence na českém trhu práce v období transformace

WP č. 8/2006

Zuzana Hrdličková: Vliv sociální politiky na konkurenceschopnost české ekonomiky

WP č. 9/2006

Pavína Balcarová – Michal Beneš: Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti

WP č. 10/2006

Miroslav Hloušek: Czech Business Cycle Stylized Facts

WP č. 11/2006

Jitka Doležalová: Vliv politiky na konkurenceschopnost České republiky

WP č. 12/2006

Martin Chromec: Dlouhodobé efekty monetární politiky: může ČNB ovlivnit ekonomický růst?

WP č. 13/2006

Tomáš Paleta: Strukturální změny české ekonomiky ve světle privatizace a podpory malého a středního podnikání

WP č. 14/2006

Tomáš Otáhal: Vývoj korupce v ČR v období transformace

WP č. 15/2006

Jan Jonáš: Ekonomická svoboda a konkurenční schopnost české ekonomiky

WP č. 16/2006

Michal Tvrdoň: Regulace trhu práce v ČR

WP č. 17/2006

Martina Vašendová: Pohyb kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenceschopnost české ekonomiky

WP č. 18/2006

Ondřej Moravec: Hospodářská soutěž a její vliv na konkurenceschopnost české ekonomiky

WP č. 19/2006

Milan Víturka – Viktorie Klímová: Globálně orientované hodnocení konkurenční pozice krajů České republiky

WP č. 20/2006

Monika Jandová: Vývoj komoditních, teritoriálních a institucionálních aspektů zahraničního obchodu ČR

WP č. 21/2006

Vladimír Žítek – Josef Kunc – Petr Tonev: Vybrané indikátory regionální konkurenceschopnosti a jejich vývoj

WP č. 22/2006

Aleš Franc: Hlavní tendence ve vývoji pracovních migrací v České republice

WP č. 23/2006

Osvald Vašíček – Karel Musil: Behavior of the Czech Economy: New Open Economy Macroeconomics DSGE Model

WP č. 24/2006

Jaroslav Rektourek: Zapojení vysokých škol do přípravy a realizace strategických dokumentů regionů – podmínka rozvoje inovačních aktivit

WP č. 25/2006

Ladislav Šiška: Analýza finanční úspěšnosti tuzemských podniků

WP č. 26/2006

Daniel Němec: Demografický vývoj SR 1990–2005

V roce 2007 vyšlo:

WP č. 1/2007

Nada Voráčová: Maďarská fiskální politika a hospodářský růst

WP č. 2/2007

Martin Chromec: Monetární politika a její dopad na konkurenceschopnost Slovenské republiky

WP č. 3/2007

Martina Vašendová: Pohyb zahraničního kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenční schopnost slovenské ekonomiky

WP č. 4/2007

Jitka Doležalová: Vliv politiky na konkurenceschopnost Slovenské republiky

WP č. 5/2007

Daniel Němec: Komparace demografického vývoje Maďarska a Polska v období transformace

WP č. 6/2007

Veronika Bachanová: Regulace a deregulace v Maďarsku v období 1990–2006

WP č. 7/2007

Martina Vašendová: Pohyb zahraničního kapitálu v průběhu transformace a jeho vliv na konkurenční schopnost polské ekonomiky

WP č. 8/2007

Tomáš Otáhal: Vývoj korupce v SR v období transformace

WP č. 9/2007

Jitka Doležalová: Rozvoj demokracie v Polsku a jeho vliv na výkonnost hospodářství

WP č. 10/2007

Monika Jandová: Zahraniční obchod Slovenské republiky 1993–2006